

SZIGETVÁR OSTROMA ÉS ELFOGLALÁSA 1566-BAN

(TÖRÖK FORRÁSOK SZERINT)

Tayyib Gökbilgin

Szigetvár neve éppen olyan fontos helyet foglal el a török birodalom XVI. századi történetében, mint amilyen nagy jelentőségűvé vált az a korabeli események során a magyar nép számára. Ennek oka elsősorban abból adódik, hogy az oszmán-török uralkodók egyik legkiválóbb alakja itt, Szigetvár alatt hunyt el, ugyanakkor a magyar nemzet egyik legnagyobb hőséneke neve szintén ide, ehhez a várhoz fűződik. A török és a magyar nemzet abban az időben sokat harcolt egymással. Az elhúzódó harc a küzdő felek számára a legtöbb esetben győzelemmel vagy halállal járt: megfutamodást, illetve meghátrálást ugyanis nem ismertek. A harcok során lassan megtanulták tisztelni és becsülni egymást. Ám a kölcsönös megértésnek akkor legyőzhetetlen akadálya volt: nevezetesen az, hogy mindkét nép más kultúrkörbe tartozott és a korabeli viszonyok gyakran egymás elleni küzdelembe sodorták őket. Így történt ez a XVI. században is, amikor a kiújuló ellenségeskedésnek a század második felében Szigetvár lett a színhelye.

Ennek az összetűzésnek az okait, valamint a hadjárat előzményeit és előkészületeit — török források alapján — már vázoltam a megjelent Szigetvári Emlékkönyvben. Ezért most előadásomban Szigetvár ostromának és elfoglalásának különböző eseményeit szeretném röviden ismertetni — kifejezetten török források, török szemtanúk elbeszélései alapján.

Nagy Szulejmánt a nyugati történetírók Soliman le Magnifique, der Prächtige Süleyman, Suleiman the Magnificent-nek nevezik, de mi törökök Kanuni Sultan Suleyman-nak szoktuk nevezni, mert szerintünk az ő legkiválóbb tulajdonsága a törvényhozásban mutatkozott meg.

A szultán és hadserege augusztus 5-én érkezett a Szigetvár előtti mezőre (18 muharrem 974, hicra dátummal), tehát nem augusztus 1-én vagy 2-án, mint ahogy azt egyes török és néhány külföldi történetíró tévesen említi. Szigetvár jól meg volt erősítve. Mint ismeretes, 1556-ban Hadim Ali budai pasa már sikertelenül ostromolta. Török leírás szerint Szigetvár 1566-ban három részből: úgymint külső-, középső- és belső várból (dis kale, orta kale, ic kale) állt. Ezeknek azonban más elnevezése is volt, mégpedig Óváros, Újváros és Vár (Eski-sehir, Yeni-sehir, Kale). Mind a három rész körül volt árkolva és egyiket a másikkal hidak kötötték össze. Török elbeszélők szerint a várat öt bástyával erősítették meg, ezeket sövényből és földből készítették és háromszoros árokkal zárták körül. Csak a kerek bástya — amit lőporraktárnak (Barut mahzeni) használtak, s a törökök degirmi kuleónak neveztek —, a harangtornyok és a várvédők házai épültek téglából.

Amikor Zrínyi Miklós, Szigetvár főparancsnoka látta, hogy a török hadsereg közeledik, az erőd középső részére egy nagy keresztet helyeztetett, a vár falaira vörös posztót huzatott és néhány bástyának a tetejét pedig ónnal fedette be, amelyet némelyek ezüst színű fényes plakettáknak véltek. Zrínyi ezzel a diszitással akart választ adni a szultán pompás felvonulására.

A várban magyarokból, horvátokból és osztrákokból álló erős védőcsapatok voltak — az egyik szemtanú, Szelaniki Musztafa történetíró szerint nem volt semmiben hiányuk.

A vár helyzetéről és Zrínyi intézkedéseiről a török katonák által elfogott és a táborba vitt foglyoktól szereztek értesüléseket. Ezek vallomásaira hivatkozva a török történetírók elmondják, hogy Zrínyi nagyon kemény fegyelmet tartott a várban. Például egyik katonáját, aki valami okból kardot rántott feleslet tisztje ellen, azonnal felakasztatta. Szigorúságára mutat az is, hogy egy agát, aki fogságba esett, szintén megöletett.

Amikor a szultán megérkezett Szigetvár alá és saját sátrába, ahogyan a törökök mondják, otag-i humayunba ment, Zrínyi egyik nagy ágyújával oda lövetett. Ez úgy tűnt, mintha azt akarta volna mondani: örülünk, hogy ide jöttetek — írja az események elbeszélője, Szelaniki Musztafa. Egy másik lövedéket, pedig a török ágyúszerék és a hadi készletek felé irányított, amivel azt akarta tudatni: ime itt vannak azok a hadi szerszámok, amikkel dolgozunk lesz, amikkel hadakozni fogunk. A krónikás azonban e kis epizódoknak az ilyentén való magyarázása után még idézi Zrínyi szóbeli kijelentését is: „Rólam, akit Zrinekiónek neveznek egész Horvátországban, ne higgyétek azt, hogy céltalanul szállok szembe a nagy török szultánnal, én Magyarország császári pecsétjét akarom a kezembe venni.” Igaz, hogy e szavak csak a krónikás fantáziájának tulajdoníthatók, de mégis csak jól jellemzik az ostromlók gondolatvilágát, akiknek szemében Zrínyi nagy embernek és igen jelentős személyiségnek tűnt a szultán által ostromolt vár magas főparancsnoki tisztében.

Még aznap este elrendelték a török hadsereg valamennyi csapattestének: a janicsároknak, tüzéreknek, puskásoknak, a páncélos és vadászcsoportoknak, amelyek a beglerbégek és szandzsákbégek parancsnokságai alá tartoztak, hogy készülődjenek a harcra, és éjszaka kezdjék meg a tüzelést a vár védői ellen. Együttal parancsokat adtak ki arra vonatkozóan is, hogy az egész tábornot világtítsák ki, s mindenki álljan a lóva, tevéje vagy öszvére mellett, nehogy az éj folyamán valami zavaros helyzet adja magát elő. E rendelkezések végrehajtása után elvégezték a szokásos vallási szertartásokat és a namazok s mindenféle imádságok mellett megkezdték egyszerre a tüzelést. Szelaniki elbeszélése szerint éjjel után a védők fegyverei és ágyúi is megszólaltak. Ugyanakkor imádkoztak, a templomban orgonán játszottak, az utcákon pedig dobokat és cimbalmokat vertek.

Az egyik rendelkezés értelmében a török hadsereg rumilii csapatai az erdő szegélyén a város felé haladtak, maguk elé tartott sánckosarakkal (metris sepetleri). A jobbszárny katonasága Ferhád pasa és Zál Mahmud pasa parancsnoksága alatt állott. Ostrom elején a derékhad parancsnokai a janicsárok agája, Ali aga és Sli Pörtük bég (Koca-ili, azaz Nikodémia szandzsákbégje) voltak, de őket később máshová helyezték. Alájuk tartoztak a végvidéki bégek is — Nasuh pozsegai szandzsákbég kivételével, aki a szultán külön parancsára janicsár csapatokat és öt nagy ágyút kapott azzal az utasítással, hogy az Óvárost támadja.

A török krónika szerint Zrínyi a második éjjel már felgyújtatta az egyik városrészt, Újvárost (Yeni-sehir) — tette ezt abból kiindulva, hogy nehéz lesz azt tovább tartani. Ezt követően lerombolta az összekötő hidat és a belső várba húzódott. A janicsárok a város felé törtek és az elfoglalt területen eloltották a tüzet, majd egy védett árokból lóni kezdték a várat. A következő

órákban pedig a vár és az Óváros közötti mocsarat földdel megrakott zsákokkal feltöltötték és a vár felé egy használható, szilárd utat készítettek.

Az ostrom tizenötödik napján a török csapatok elfoglalták az összes külső erődítményeket, ezt követően a nagyvezér parancsnoksága alatt egy általános támadást hajtottak végre. Annak ellenére, hogy ennek sikere érdekében igénybe vettek mindenféle hadieszközt, a védők ezt az általános rohamot mégis visszaverték és nagy veszteségeket okoztak a támadóknak. Annyi ágyúgolyó és gránát hullott a várból az ostromlókra, mint még soha. Mint Szelaniki írja — ilyen még nem fordult elő egyetlen vár ostrománál sem. Még a nagyvezér élete is veszélyben forgott, Feridun bej titkos tanácsos és titkár azzal mentette meg a haláltól, hogy magához rántotta a becsapódó ágyúgolyó elől, amely így nem találta el a nagyvezért, de néhány janicsár ott esett el közvetlen közelében. Szulejmán szultán e meghiusult támadás után a következőket írta a nagyvezérnek, Szokollunak: „Újabb rohamot most nem engedélyezek, jelenleg fontosabb és célszerűbb az, hogy a hadvezérek előbb biztosítsák a rohamhoz szükséges eszközöket, és csak miután az összes intézkedésekben egy véleményre jutottak, akkor induljanak újra.” A szultán e rendeletében még kifejezte azt az érzését is, hogy „ez a vár az én egész szívemet égeti, ezért azt kívánom, hogy az is égjen tűzben.” Utasítását azzal fejezte be, hogy „titkárodnak, Feridun bejnek pedig érdemeiért az én kapum mütefferrika rangját adományoztam”.

Amint ez a rendeletből is kitűnik, a szultán nyugtalan lett és sürgetni kezdte a vár elfoglalását. Ezért a nagyvezér — Huszrev kethüda, az egyik bizalmas embere kíséretében — személyesen ment az ostromárkokba és ott is maradt egészen a vár elfoglalása napjáig.

Ugyanakkor célszerűnek látták azt is, hogy Musztafa pasa vezér ostromrészén fát halmozzanak fel a vár falaihoz. E terv végrehajtását a szilahdar és az ulufeciyani-yemin csapatokra bízták. Ezek a közeli erdőből nagy mennyiségű fát hordtak a kijelölt helyre, ahonnan a rumiliai csapatok újabb rohamra indultak. A támadók azonban a védők erős ágyútüze és ellenállása következtében súlyos veszteségeket szenvedtek, s a halottak mellett a sebesültek száma is rohamosan nőtt. A támadás meghiusulása után egy másik tervvel próbálkoztak. A janicsárok a várral szemben földdel és trágyával töltött zsákokból egy toronyszerű magaslatot emeltek, amire azután felmásztak és onnan kezdték löni a várbelieket. Am itt is súlyos veszteség érte őket. Ily módon ez a terv sem járt sikerrel. Ezekben a napokban sok eső is esett, ami úgy tönkretette az árkokat, hogy szinte a legkisebb megmozdulás is lehetetlenné vált. Nagy nehézséggel kellett megküzdeni, amit még fokozott az is, hogy egy gránát eltalálta és megsemmisítette a törökök egyik nagy és híres ágyúját, amelyet Katianer-nek neveztek. Ennek ellenére Kücük Ahmed aga, az új köstendili szancabég eredményesen lövette a várat azzal a két ágyúval, amelyet a nyílt mezőn állíttatott fel.

Időközben Szulejmán szultán igyekezett ígéreteivel rábírní Zrínyit a vár feladására, de ő továbbra is ellenállt — noha a szultán neki adományozta volna egész Horvátországot.

Az ostrom egyik napján a janicsárok egyik bölük basija azt mesélte barátainak, hogy álmában magát elesettnek, de a várat elfoglaltnak látta. Ezért arra kérte őket, halála után lányát adják feleségül Mehmed Bese nevű fiatal katonához. Ő maga a vár fala alá ment és egy aknával felrobbantotta a lőporraktárt (barut mahzeni), ahol maga is elesett. A robbanás sok kárt okozott a falakban, nagy rések támadtak, ezeken keresztül a janicsárok a védők ellen több rohamot intéztek, amelyek mindkét fél részére nagy veszteségeket okoztak. A védők végül mégis kénytelenek voltak visszavonulni a belső várba, ahol tovább folytatták a harcot és az ellenállást Zrínyi parancsnoksága alatt. Feridun bej szerint, amikor a védők az utolsó bástyára visszavonultak, több

kisebb-nagyobb ágyút hagytak hátra. Ezeket ekkor az ostromlók vették birtokukba. Ez idő tájt kísérték a táborba azokat a foglyokat, akiket Feridun bej szerint a nagyvezér kiküldött csapatai ejtettek fogságba. (Bár Szelaniki szerint ezeket a foglyokat a budai és a karamani beglerbég küldte a táborba.) Feridun bej ezzel kapcsolatban a következőket írja: „Zrínyi birtoka tulajdonképpen Csáktornya vára volt, ott élt fia és ott volt az egész vagyona. Ezért török portyázó csapatokat küldtek arra felé, hogy valamiféle foglyokat szerezzenek, és tőlük hasznos híreket halljanak. Állítólag akkor Zrínyi fia is éppen kijött a várból, hogy apjáról értesüléseket szerezzen, s útközben találkozott a török csapattal. A két fél megütközött, Zrínyi fia azonban vereséget szenvedett és néhány embere, köztük egy dobos és egy kürtös a törökök fogságába esett. Ezek voltak tehát a nagyvezér táborába küldött foglyok. Itt mindenféle dologban kikérdezték őket. A kérdezők hárman voltak: Musztafa kethüda, Musztafa pasa Lala kethüdája, Dragoman Ibrahim bej és Feridun bej, akik állítólag több nyelven: magyarul, németül, horvátul és latinul is beszéltek. Kérdéseikre a foglyok elmondták, hogy a magyarok, horvátok és osztrákok között nincs semmi egyetértés és gyűlölik egymást. E hírek hallatára úgy gondolták, hogy ebből valami hasznót lehet húzni. Ezért egy hamis levelet írtak, amit Zrínyi fia nevében annak apjához intéztek.” Feridun bej leírása szerint ez a levél a következőképpen hangzott: „A császár már többször segítséget ígért, de ígéretét nem teljesíti, és nem cselekszik semmit. Valamennyi magyar és horvát úr utálja az osztrák hatóságokat, amiért meg sem mozdulnak az alatt, míg egy ilyen hős nagy úr, mint Zrínyi Miklós tönkre megy. A te hősie küzdelmeid és a kereszténység nemes megvédését személyesen láttam, a lehető már megtetted, s most én haljak meg érte? A nagy szultán és a katonái elleni harc csupán neked és a te becsületednek tulajdonítható, amelylyel már mindenfajta dicséretet kiérdemeltél. Az itteni magyar és horvát urak most sokféle panaszt emelnek az császár ellen, amiért ígéretét nem tartotta be. Most az oszmán birodalom szultánjának nagyvezére, a horvátok között híres Szokollu Mehmed pasa, Nagy Szuljemán kedvence, akinek minden akarata érvényre jut, és akinek élete és kormányzása hosszú és boldog legyen, mert jól fogadott bennünket, és összetört szívünket vigasztalva azt mondta nekem, írd levelet édesapádnak, és tanácsold neki azt, hogy mondjon le a makacs ellenállásról és önféjűségről. Kérdezd meg tőle, mit használ neki ez a makacs ellenállás, mikor már eleget tett mindennek, s ennél nagyobb híre, becsülete és büszkesége már nem lehet. Most már jöjjön ide, kérnék neki a nagy padisahtól magas rangot, és talán, ha az isten engedi, megszerezném neki a magyar trónt, a királyságot is.” Ezt a levelet egy nyíl hegyére tűzték és a vártemplom kapujához lőtték. Szelaniki szerint hamarosan vissza is jött a levél a várból, de hátlapjára Zrínyi ezeket írta: „Szemem fénye, drága fiam, micsoda boldogság ért téged az által, hogy az ellenség osztotta sebeket szenvedheted és fogságukba estél, lelked magasztosságát tanúsítja ez, amelyet most megmutattál az egész világnak. Amit írtál tudomásul vettem, és mindent megértettem. Te tudod azonban, hogy a mi családunk a bátorság talaján áll, s nekünk nem illik beszélni senkivel gyengeségről, erőtlenségről és tehetetlenségről, mert ez gyávaság lenne tőlünk. Ilyen magatartást mi nem tanúsíthatunk, ilyen aljas cselekedetet mi nem tehetünk, ilyen élet nekem nem kell. Amíg élek, a pasa a várat nem kaphatja meg tőlem...”

E válasz után nem maradt más lehetőség hátra, mint fegyverhez nyúlni, és elfoglalni Szigetvárat. Így tehát még sokkal erősebbé és keményebbé vált az ostrom.

Közben 1566. szeptember hatodikáról hetedikére virradó éjszaka, hajnal előtt szomorú esemény történt: a beteg 72 éves Szulejmán szultán elhunyt ottag-i humayunjában, a maga fényes sátrában. Halála hírért, miután azt a szultán kezelő orvosa is megerősítette, titkon jelentették a nagyvezérnek.

Szokollu nagyvezér sokat imádkozott az elhunyt Szulejmán szultán üdvösségéért és közben arra gondolt, mennyit szomorkodott és háborgott a szultán az ostrom elhúzódása miatt. Alig néhány nappal halála előtt azt írta neki egy cédulán, hogy „tovább fog-e égni ez a kémény (azaz a vár), és mikor játszanak a dobok és trombiták a győzelemért.” Mivel a nagyvezér nem akarta, hogy az ostromlók veszítsenek erkölcsi bátorságukból, elrendelte mindazoknak, akik már tudtak a halálesetről, hogy ezt a hírt senkinek el ne árulják és ne terjesszék. Aki e parancs ellen vét, bármilyen rangban és állásban van, halálbüntetés veszélyének teszi ki magát. E rendelkezés következtében mindenki fegyelmezte magát és hallgatott. Ezután az elhunyt szultánhoz közelálló és bizalmas belső embereknek írásbeli parancsot küldött, hogy hívják meg őt és a kapuci kethüdáját hivatalosan a padisah sátrába és a következő jelentést tegyék neki: „Hála isten a szultán egészsége már javul és napról napra jobban van, csak még nincs teljesen megnyugodva, mert annyi küzdelem, veszteség és nélkülözés után sem sikerült még a várat elfoglalni. Ezért megparancsolja, hogy a várat még a mai nap folyamán birtokba kell venni. Ennek érdekében elrendeli, hogy a vezírek és mindenféle bégek e cél eléréséhez mindent megtegyenek, különben szigorúan meg lesznek büntetve.” A szultán bizalmasai valóban a nagyvezér utasításai szerint jártak el és így, amikor a nagyvezér a szultán nevében a fenti tartalmú parancsot megkapta, mindjárt összehívta a dívánt. Oda azonban nem gyászruhában, hanem pompás ruhát öltve ment és vidáman, mosolygó arccal adta ki a vár elfoglalásával kapcsolatos intézkedéseit. Úgy beszélt meg mindent, mintha nem történt volna semmi rendkívüli esemény. A díván után eljuttatták a padisah magas fermánját, azaz parancsát az illetékeseknek. Ezt követően a janicsárok lázasan készülődtek és azt mondták: „A padisah és az iszlám vallás magasba emelésének a napja és perce érkezett el most. Ma van az a nap, ma jött el az az idő, amikor nekünk mindent meg kell tennünk.” Ez a lelkes szellem általános volt az egész ostromló hadseregben. Ugyanakkor mindenkinek megígérték: aki valami sikert ér el a mai nap folyamán, nagy jutalmat fog kiérdemelni, és mindent elérhet, amit akar. Ennek hatására a sereg ugyanazon a napon, szeptember hetedikén korán reggel minden irányból rohamot indított és heves harcot folytatott egészen a déli időig. A külső erődítményeket már mind lerombolták, a belső erődítményből pedig csupán a bástya és a benne levő lóporraktár maradt meg — a többi tönkrement. Az ostromlókat nagy veszteségek érték; a ziamet- és timár-birtokosok tömegesen estek el, de Feridun bej szerint Zrínyi is olyan helyzetbe került, hogy nem volt más lehetősége: vagy megadni magát az ellenségnek, vagy hősiesen meghalni. Zrínyi azonban nem veszítette el erkölcsi bátorságát. Noha tudta, hogy az utolsó óráit éli, mégis szépen készült arra a percre. Az egyik török krónikás — Ibrahim Pecsevi — így írja le Zrínyi utolsó óráit: „Szép díszruhát öltött, és zsebébe száz aranyat tett azzal a gondolattal, hogy aki életével végez, annak legyen ajándékba. Majd felkötötte őseitől örökölt kardját, és megmaradt katonáival kirohant a várból.” Szelaniki, aki az ostromnál jelen volt, így írja le ezt az eseményt: „Zrínyi fejébe tette ezüsttel és arannyal díszített bársonyos kalapját, s a mellén arany láncsal, kezében aranyozott karddal rohamra indult. A roham közben azonban az egyik janicsár fegyverének golyója eltalálta őt, s amint felismerték benne Zrínyit, sok janicsár rárohant, fejét levágták, és rögnöt a nagyvezérhez vitték. Később Szokollu nagyvezér parancsára, amint ez az akkori világban szokás volt, elküldték Budára Szokollu Musztafa pasához Zrínyi fejét, hogy ő továbbítsa azt a császár embereinek.”

Így tehát Szigetvárt elfoglalták, mégpedig — mint török forrásokból megállapítható — szeptember 7-én. Bár Hammer — más forrásokra hivatkozva — szeptember 8-ára teszi a vár birtokbavételének időpontját. Lehetséges, hogy ezen a napon történt meg talán a várba való bevonulás. Akiket a várban

találtak, elfogták és a török táborba vitték. Szelaniki elbeszélése szerint e foglyok között volt Zrínyi titkára, kincstárnoka és kulcsára. A védők nagy része majdnem mind meghalt, csupán néhány nő maradt meg élve. A foglyokat Szokollu nagyvezér hallgatta ki. Mindenekelőtt azt kérdezte tőlük, hogy Zrínyinek mennyi pénze és milyen értékes holmija maradt a várban? Ahogy Szelaniki leírja, a fiatal kincstárnok erre a kérdésre büszkén így válaszolt: „Zrínyinek 100.000 magyar forintja és 1000 darab arany pohara és több más értéke volt, de mindezeket kiosztotta emberei között, csupán egy ládában maradt meg ötezer arany értékű holmija. Gazdagon volt ellátva lőporraktára is, most azonban a tűz, ami minket a vár átadására kényszerített, azt fenyegeti és a ti csapataitokat.” Amikor e híreket a többiek is megerősítették, a nagyvezér azonnal intézkedett, de mire a caus basi felszaladt a várba, már sok ember elpusztult.

Időközben Szokollu Musztafa nagyvezér Haszán caust elküldte Szelim sehzáde trónörököséhez, aki ekkor Kutahyában igazgatta szandzsákját, hogy titkon értesítsék apja haláláról és Szigetvár elfoglalásáról.

A vár elfoglalása után — miközben a török csapatok győzelmi zeneszóval bevonultak a várba — a szultán sátrában nagy csendben és halkán végezték az iszlám szokása szerinti halotti szertartást. A szultán belső részeit ott földbe ásták, e fölé a hely fölé később türbét emeltek.

A nagyvezér közben összehívta a dívánt, éppen úgy, mintha a szultán még élt volna, hogy minél előbb megtegyék a sürgős intézkedéseket. Így mindenekelőtt elküldték a győzelmű jelentéseket, fetih namekat a birodalom valamennyi beglerbégeinek. Elsősorban a bagdadi, kairói, damaszkuszi és aleppói beglerbégeknek, majd a krími khánnak, Mekka serifjének, a perzsa sahnak, a moldvai és havasalföldi vajdáknak, és rajtuk kívül még azoknak az uralkodóknak, akikkel barátságos viszonyt tartottak fenn. A trónörököséhez, Szelimhez intézett levelében azt írta a nagyvezér, hogy jöjjön gyorsan Magyarországra, de titkon, hogy senki ne tudja, még az ő levelét vivő Haszán caus se. Ha pedig kérdeznék tőle, miért indul Magyarország felé, azt válaszolja, hogy Szulejmán szultán ezen a télen Buda környékén tartózkodik, mert a jövő évben is folytatni akarja a hadakozást az osztrákok ellen és ezért kívánja, hogy ő is csatlakozzék hozzá. Így tehát Szelim elindult anélkül, hogy egy lélek is tudott volna a szultán haláláról. A táborban is minden úgy ment tovább, mintha a szultán még élt volna. A jelentéseket a janicsárok és mások ügyeiben éppen úgy a szultán sátorába terjesztették elő és kapták rá onnan a parancsokat, mint amikor még a szultán életben volt. Az elhunyt szultán egyik udvari embere, Cafer aga mirahor, a szultán írásához hasonlóan írt parancsokat és rendeleteket, s a nagyvezér ezeknek segítségével intézkedett.

Napok teltek el ily módon, de a hadsereg között lassan mégis valami sutto-gás kapott lábra. Azt beszélték, a várat elfoglalták, a győzelmű jelentéseket is elküldték már, még a sehzádenak is, itt az ősz és lassan a tél közeledik, minek tartózkodunk itt még tovább? Amikor ezek a sutto-gások a nagyvezér tudomására jutottak, kihirdetett egy újabb szultáni rendeletet, amely szerint az elfoglalt várat ki kell javítani és meg kell erősíteni, mert nem illik ilyen állapotban itthagyni. Ennek értelmében arra utasította az összes vezíreket és bégeket, hogy csapataikkal a várat rövid időn belül kellőképpen kijavítsák, építsenek egy mecsetet és ez idő alatt itt ezen a szigetvári mezőn tartózkodjanak. Majd kihirdette még a szultánnak Babócsa vára elfoglalására vonatkozó rendeletét is, mert míg az a vár az ellenség kezében lesz, közelsége miatt állandóan veszéllyel fenyeget. E feladatra Musztafa pasa vezírt és testvérét, Ahmed pasa rumiliai beglerbéget saját csapataikkal és 3000 janicsárral, továbbá a Sag Bölük ulufeci basi csapatait jelölték ki. E parancsok végrehajtására mindenkinek hamis szultáni rendeletet adtak át. A Babócsa elfoglalására adott paranccsal egyidejűleg az akinci csapatokat is portyázásra küldték.

Mindezeknek az intézkedéseknek az volt a célja, hogy amíg az új szultán, II. Szelim megérkezik, a hadseregben semmi zavar vagy nyugtalanság ne támadjon. Valóban, a tehetséges hadvezérnek sikerült ily módon három hétig lefoglalni és visszatartani a hadsereget anélkül, hogy bármiféle zavargás keletkezett volna. Ez idő alatt pedig II. Szelim megérkezett, s — immár, mint legális uralkodó — kézbe vette az ügyek intézését és elrendelte a visszavonulást.

ТАЙИБ ГОКБИЛГИН:

ОСАДА И ВЗЯТИЕ СИГЕТВАРА В 1566-ОМ ГОДУ

Резюме

Автор на основе турецких источников рассматривает некоторые события осады и взятия Сигетвара. Прежде всего он устанавливает, что турецкая армия — во главе с султаном Сулейманом — прибыла на поле, находящееся перед Сигетваром, не 1-ого или 2-ого августа, как некоторые историки утверждают, а 5-ого августа.

В крепости — устанавливает автор — были сильные защитные войска, состоящие из венгров, хорватов и австрийцев. По турецким источникам в крепости, Зриньи установил строгую дисциплину. Автор приводит примером случай, когда один из солдат по какой то причине вынул меч на своего старшего офицера, Зриньи сразу приказал его повесить.

После этого турецкий автор подробно говорит о подготовке осаждающих, потом о положении защитников крепости и оборонительных работ.

Автор вслед за этим пишет о неожиданной смерти 72 годичного султана Сулеймана под Сигетваром в ночь с 6-ого на 7-ое сентября, и о мероприятиях которыми старались скрывать это событие.

В заключительной части работы автор пишет о проходе осады Сигетвара, потом при помощи цитат из подлинных турецких источников красочно и верно описывает вылазку и героическую смерть Зриньи и его храбрых солдат.

TAYYIB GÖKBILGIN:

DIE BELAGERUNG UND EINNAHME SZIGETVÁRS IM JAHRE 1566

Resümee

Der Autor prüft die Ereignisse der Belagerung und Einnahme Szigetvárs auf Grund türkischer Quellen. Vor allem stellt er fest, daß das türkische Heer mit Sultan Soliman an der Spitze, nicht am 1-ten oder 2-ten August auf dem Felde vor Szigetvár ankam — wie es einige Geschichtsschreiber behaupten —, sondern am 5-ten August.

In der Festung — stellt der Autor fest — waren starke Schutztruppen aus Ungarn, Kroaten und Österreichern. Nach türkischen Quellen hielt Zrínyi in der Festung eine sehr strenge Disziplin. Er sagt, z. B., daß er einen seiner Soldaten, der aus irgendwelchem Grunde auf seinen vorgesetzten Offizier den Degen zog, sofort erhängen ließ.

Der türkische Autor berichtet ausführlich über die Vorbereitungen der Belagerung und über die Lage der Verteidiger und über ihre Verteidigungsmaßnahmen.

Weiterhin berichtet er über den unerwartet eingetretenen Tod des 72 jährigen Sultans Soliman unter Szigetvár, in der Nacht vom 6. auf den 7. September und über die Maßnahmen, die getroffen wurden, dies zu verheimlichen.

Zum Schluß seines Berichtes beschreibt der Autor den Verlauf der Belagerung von Szigetvár, dann — mit Zitaten aus originalen türkischen Quellen zierend, gibt er über den Sturm Zrínyis und seiner tapferen Soldaten aus der Festung und über ihren Heldentod ein sehr wahres Bild.